

Linaaegården i Sandefjord rives. Politiet fastslo at brannen 26. mai var påsatt. Hvorfor krever ikke riksantikvar Jørn Holme gjenoppbygging?

Tekst: Sjur Harby

Det var tirsdag 18. oktober at nyheten sprakk. På Riksantikvarens hjemmesider skriver Jørn Holme: «Etter brannen har Linaaegården dessverre ikke kulturhistorisk verdi av nasjonal betydning, og oppfyller derfor ikke kravene til fredning etter kulturminneloven § 15.» Derfor opphever

Riksantikvaren den midlertidige fredningen og Linaaegården, et av hvalfangerbyens eldste og fornemste hus rives med Holmes velsignelse. Det koker i norsk kulturminnevern så vel som i politiske miljøer.

Kort fortalt er Linaaegården eller Rådhusgata 10 som er dens rettmessige adresse, en skipsrederbolig fra 1856. Anlegget har senempirens noble trekk og ble reist i en tid da skipsrederi utkrystalliserte seg som egen profesjon og næring. Pakkhus og sjøboder hørte ikke lenger sammen med rederens hus. I stedet finner vi en urban bolig i to fulle etasjer med bryggerhus og vedskjul, fjøs og stall i bakgården. Sammen med naboeiendommen unngikk Linaaegården de store bybrannene i 1900 og 1915 og har frem til våre dager utgjort et tidstypisk og unikt gatebilde fra 1850-årene. Den perioden som tidligere riksantikvar Harry Fett beskrev som tiden da arkitekturen her hjemme «blev en kunstplatte».

Situasjonen er absurd. For verneverdiene har vært erkjent i snart 40 år. Bygningene og miljøet ble nedtegnet i SEFRAK-registret i 1977–78. Området inngikk i Strategi for byutvikling fra 1999, og miljøet er

beskrevet i Sandefjord kommunes rådgivende Bevaringsplakat. Linaaegården var dessuten skiltet som historisk bygning etter vedtak om skilting fra ordføreren i 1997. Skiltet skal senere ha blitt fjernet av Linaaegårdens nåværende eier.

Riksantikvarens vedtak er endelig. I det øyeblikk Holme signerte sitt brev, var Linaaegårdens skjebne beseglet. Avgjørelsen er oppsiktsvekkende av flere grunner: Ansvarsforholdene i denne saken er ikke klarlagt ennå. Uansett sender Riksantikvaren et tydelig signal til alle som misliker vern av kulturminner, om at branner kan lønne seg. Vedtaket representerer dessuten et brudd med Riksantikvarens tidligere praksis. Da det fredede trelastlageret i Schweigaards gate i Oslo brant ned i 2003, krevde Riksantikvaren at fasaden skulle gjenoppføres i kopi. Et slikt krav skulle heretter effektivt skjerme den norske bygningsarven fra lønnsomme branner. Med Holmes beslutning er politikken nå lagt om.

Men det stopper ikke med dette. Vedtaket gir også en klar melding til lokalpolitikere og frivillige som til nå har tatt Riksantikvarens ønske om engasjement for bygningsarven på alvor. Det var

Kulturhistoriker og arkeolog **Sjur Harby** er innehaver av Disen Kolonial, hvor han jobber med kulturarvrelaterte spørsmål og rådgivning. I denne spalten deler han sine tanker og meninger om aktuelle saker innen kulturarv og bygningsvern.

Se gjerne:
www.disenkolonial.no

fylkespolitikere i Vestfold som måtte gripe inn med midlertidig fredning av Linaaegården da regionale kulturminnemyndigheter anbefalte riving og Holme toet sine hender. Det er Fortidsminneforeningens Ragnar Kristensen som dokumenterte Linaaegårdens verneverdier da Holme under en befaring på senvinteren avskrev gårdens antikvariske verdi. Etter brannen har frivillige entusiaster natt etter natt gått vakt ved Linaaegården i den tro at Riksantikvaren behandlet fredningssaken med et åpent sinn. Holme har holdt dem alle for narr, for avgjørelsen var tydeligvis allerede tatt.

Holmes kulturminnepolitikk setter kulturnasjonen Norge i et stadig underligere lys. Da første verdenskrig la Flanderns gamle byer i grus, da Dresden ble bombet og Warszawa jevnet med jorden, var gjenreisning knapt en diskusjon. Den berømte Lakenhalle i Ieper, katedralen i

Louvain og Semper-operaen i Dresden er alle eksempler. Monumentalbygninger, tenker du. Nei, ikke bare det. Besøk Belgias gamle byer og du vil finne hele gateløp og bystrøk som med store omkostninger ble gjenreist fordi det var viktig. Enkeltvis ubetydelige bygninger kanskje, men samlet bar de i seg en identitet, en stolthet, en tradisjon og et minne om menneskenes liv i århundrer. Det er denne europeiske kulturforståelsen som gang på gang viser seg å være Holme fremmed og som han nå med et pennestrøk har vendt ryggen.

«Jeg er en privatperson som har satset penger på å vedlikeholde en verneverdig bygning og møter ingen forståelse fra landets øverste bevaringsmyndighet», uttalte Linaaegårdens nabo, Eidi Kristiansen til Aftenposten 20. oktober. Hun fortsatte: «Når man bare tar hensyn til næringsinteresser, får det katastrofale følger

for min gård. Det kan hende jeg søker om riving jeg også.»

Det er lenge siden begeistringen for Jørn Holme forstummet i fagmiljøene. I skyggen av Bjørvika-utspillene har han sviktet med unnfalleshhet, kunnskapsløshet og ansvarsfraskrivelse i viktige og prinsipielle saker. Det var Erling Kagge og Fortidsminneforeningen som berget den fredede Villa Dammann i Oslo fra uvettig fortetting i nabolaget. Det er Oslos befolkning, og ikke Holme, som forsvarer Nasjonalgalleriets Munch-sal mot rasering.

«Den som ikke forstår å erindre seg fortiden, er fordømt til å gjenta den», skrev Harry Fett. Linaaegården er revet når du leser denne kommentaren. Men Linaaegården er ikke død. Den lever. Og den er blitt en del av Holmes endelige ettermæle som Norges riksantikvar. ●

Årets gave... til deg selv!

Vi utfører ekte, tradisjonsrikt håndarbeid med kunnskap, omsorg og erfaring til å ta vare på dine verdier.

Gamle møbler er skjulte skatter, og kan bli den perfekte gave til deg selv & familien.

Nye møbler etter mål

- Møbeltapetsering og restaurering
- Norges største utvalg av møblestoff

Ring oss i dag!
Tlf. 55 94 13 20

BERGEN HÅNDVERKSENTER AS
Janaflaten 37, 5179 Godvik
www.bergenhaandverksenter.no